

Arkadiusz Rogalski

URZECZYWISTNIANIE SIĘ KOŚCIOŁA
W MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE
WEDŁUG KODEKSU PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

Kościół jest wspólnotą Ludu Bożego, wspólnotą członków jednego Ciała, którego Głową jest Jezus Chrystus. Tak jak ciało ma różne członki, które wykonują określone funkcje, tak też w Kościele jest wielość różnych funkcji, za które odpowiedzialni są poszczególni jego członkowie. Jezus Chrystus ustanowił wspólnotę Kościoła, aby to w niej urzeczywistniała się Jego tajemnica zbawcza.

Lud to wspólnota osób, w której każda jednostka jest ważna, równa innym osobom, ma swoją określoną wartość i nie jest „wchłonięta przez masę”. Lud, w odróżnieniu od tłumu, jest grupą ludzi mającą świadomość siebie, ma swój porządek, w której każdy z członków spełnia określoną rolę [Pawluk 2002, 25-27]. Każda osoba będąca we wspólnocie Ludu Bożego należy do mniejszych wspólnot, z których najmniejszą jest rodzina.

Rodzina, a przez to i małżeństwo, jako jej fundament, jest szczególnym miejscem urzeczywistniania się zadania danego Kościołowi przez Jezusa Chrystusa. Jezus Chrystus zakładając Kościół, dał mu wyjątkową misję głoszenia Dobrej Nowiny. Misja ta jest spełniana w potrójnym wymiarze: pastoralnym, kapłańskim i królewskim. Rodzina jest najlepszym i najważniejszym miejscem wypełniania tego zadania, ponieważ to właśnie w tej wspólnocie, człowiek ma pierwsze doświadczenie miłości i wiary, a także w niej uczy się podstawowych wartości niezbędnych do dobrego funkcjonowania w społeczności i relacji z drugą osobą. Pan Bóg powołał każdego

KS. MGR LIC. ARKADIUSZ ROGALSKI – doktorant, Katedra Historii Prawa Kanonicznego, Instytut Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; adres do korespondencji: Wólka Korczowska 2a, 21-532 Łomazy; e-mail: arekziomus@op.pl

człowieka, jako współpracownika swego dzieła. Ta współpraca jest szczególnym obowiązkiem małżonków chrześcijańskich. Małżonkowie, nawet ci, którzy nie wierzą w Boga, są Jego współpracownikami poprzez życie i wypełnianie małżeńskich zadań zgodnie z prawem naturalnym. Sakrament małżeństwa, którego udzielają sobie sami ochrzczeni, wzmacnia ich do pełnego godności życia w stanie małżeńskim, do właściwego wypełniania podjętych obowiązków oraz do dawania świadectwa wiary całemu światu¹.

1. CZŁOWIEK W MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE

Małżeństwo w sposób szczegółowy zostało uregulowane w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.² „Małżeńskie przymierze, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swojej natury do dobra małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa, zostało między ochrzczonejmi podniesione przez Chrystusa Pana do godności sakramentu” (kan. 1055 § 1). Z tego wynika, że małżeństwo można rozpatrywać zarówno jako umowę, jak i instytucję, *in fieri* i *in facto est* (w sensie dynamicznym i statycznym). Jako *in fieri* to zdarzenie prawne, powodujące powstanie pomiędzy mężczyzną a kobietą głębokiej wspólnoty, której naturalnym celem jest wspólne dobro małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa. Małżeństwo rozumiane jako *in facto est* to insty-

¹ Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia *Lumen gentium* (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-67; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 104-66 [dalej cyt.: LG], nr 11; Tenże, Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes* (07.12.1965), AAS 58 (1966), s. 1025-115; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, s. 526-606 [dalej cyt.: GS]; nr 48; *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (18.10.1990), AAS 82 (1990), s. 1045-363; tekst polski w: *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II*, tł. L. Adamowicz, M. Dyjakowska, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej Gaudium, Lublin 2002 [dalej cyt.: KKKW], kan. 776 § 2; Ioannes Paulus PP. II, Adhortatio apostolica ad Episcopos, Sacerdotes et Christifideles totius Ecclesiae Catholicae: de Familia Christianae muneribus in mundo huius temporis *Familiaris consortio* (22.11.1981), AAS 74 (1982), s. 81-191; tekst polski w: Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II, t. I, Wydawnictwo M, Kraków 1996, s. 65-162 [dalej cyt.: FC], nr 69; Gajda 2000, 24-25.

² *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984 [dalej cyt.: KPK/83].

tucja (stan małżeński), czyli trwałe i wyłączny związek pomiędzy mężczyzną i kobietą, będący następstwem zgodnie z prawem zawartej umowy małżeńskiej. Stanowi ona nie tylko wspólnotę całego życia realizującą dobro małżonków i cele natury dotyczące przekazywania życia, ale także wyraża stan małżeński, który trwa jako następstwo zawartej umowy [Pawluk 1996, 16-17].

Małżonkowie wspierają się wzajemnie w trudach codzienności oraz wspólnie stają wobec tajemnicy przyjścia na świat potomstwa i wobec trudu ich wychowania, w podążaniu do świętości. W tak widzianym i rozumianym właściwym swemu życiu stanie, składają swój dar i wnoszą wkład w dynamicznym życiu Ludu Bożego. Mężczyzna i kobieta przez wejście w sakramentalne małżeństwo dają początek rodzinie, w której przychodzą na świat nowi członkowie ludzkiej społeczności, którzy następnie przez chrzest, dzięki działaniu Ducha Świętego, zostają włączeni do społeczności Ludu Bożego. Dzięki temu życie dzieci Bożych w jednym Ludzie trwa na wieki (LG 11) [Granat 1967, 276].

Każdy człowiek od momentu przyjścia na świat jest przeznaczony do urzeczywistnienia się jego człowieczeństwa. Podstawowym powołaniem każdego człowieka jest „bycie człowiekiem” na miarę możliwości i zdolności, jakie otrzymał w darze od Boga³.

Rodzice pierwsi kształtują w człowieku zdrowe sumienie i właściwą postawę. Człowiek może zauważyć i zrozumieć różne cechy wynikające z jego wychowania, może nawet poprzez pracę nimi kierować, jednak tego śladu wyciśniętego przez wychowanie w rodzinie nigdy nie zdoła zatrzeć całkowicie. To w domu rodzinnym kształtują się podstawowe zachowania człowieka, takie jak używanie języka, charakter, sposób reagowania na różne sytuacje, wrażliwość. W rodzinie człowiek zdobywa szereg wartości i kształtuje własną postawę [Laskowski 1993, 9]. Rodzina, jako jednostka społeczna, wpływa nie tylko na życie pojedynczych osób, ale na funkcjonowanie całego społeczeństwa. Od zdrowej rodziny zależy zdrowie i siła całego społeczeństwa. Człowiek ukształtowany w rodzinie wynosi z niej różne wartości, którymi sam żyje i je przekazuje innym ludziom znajdującym się w szerszej grupie społecznej [Laskowski 1993, 9-13]. Rodzina jest również jednostką wspólnoty Kościoła, tak samo wpływając na cały Kościół. Od zdrowej rodziny zależy zdrowie Kościoła, od tego, jak Kościół się urzeczy-

³ Ioannes Paulus PP. II, *Litterae Familiis datae ipso volente sacro Familiaie anno MCMXCIV Gratissimam sane* (2.02.1994), AAS 86 (1994), s. 868-925; tekst polski w: „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie” 63 (1994), s. 1-61 [dalej cyt. Gr], nr 9.

wistnia w rodzinie, zależy całość misji, jaką chrześcijanie mają spełniać w świecie.

2. CHRZEŚCIJANIN W MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE

W rodzinie na świat przychodzą chrześcijanie, którzy mają przekazywać wiarę następnym pokoleniom ludzi. Ustawodawca kościelny wyjaśnia, kim jest wierny chrześcijanin i jakie ma do spełnienia zadania w świecie (kan. 204)⁴. Kanon ten jest nowy w porównaniu z Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1917 r.⁵ i został sformułowany na podstawie konstytucji dogmatycznej o Kościele, zgodnie z którą: „wierni, którzy wcieleni przez chrzest w Chrystusa, ustanowieni jako Lud Boży, stawszy się na swój sposób uczestnikami kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i świecie” (LG 31) [Krukowski 1986, 30]. Ustawodawca wskazuje, że poprzez chrzest święty, wierni zostają „wszczepieni w Chrystusa”, co oznacza ścisłą więź, jaka zostaje zawarta pomiędzy Jezusem Chrystusem, a każdym przyjmującym chrzest. Więż ta powoduje, że człowiek staje się uczestnikiem życia Bożego. Sakramentalny charakter chrztu jest trwały i niezniszczalny, a także zobowiązuje człowieka do kontynuowania zbawczej misji Jezusa Chrystusa. Człowiek ochrzczony zostaje włączony do społeczności Ludu Bożego mocą Jezusa Chrystusa. Należy przez to rozumieć, że chrześcijanin poprzez chrzest święty jest złączony nie tylko z Chrystusem, lecz także z innymi ochrzczonymi. Wspólnota ochrzczonych obejmuje także niekatolików (LG 9, 15) [Krukowski 1986, 32-33]. Ustawodawca w kan. 204 § 1 wskazuje na uczestnictwo wszystkich wiernych chrześcijan w kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie Jezusa Chrystusa.

⁴ „§ 1. Wiernymi są ci, którzy przez chrzest wszczepiony w Chrystusa, zostali ukonstytuowani Ludem Bożym i stawszy się z tej racji na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego posłannictwa Chrystusa, zgodnie z własną każdego pozycją, są powołani do wypełniania misji, jaką Bóg powierzył pełnić Kościołowi w świecie. § 2. Ten Kościół, ukonstytuowany i uporządkowany na tym świecie jako społeczność, trwa w Kościele katolickim, kierowanym przez następcę Piotra i biskupów we wspólnocie z nim”.

⁵ *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593 [dalej cyt.: KPK/17].

Chrzest święty, poza tym, że daje człowiekowi życie nadprzyrodzone, czyni go uczestnikiem zadań Chrystusa (LG 13, 31) [Krukowski 1986, 33-34].

3. MISJA PROROCKA KOŚCIOŁA URZECZYWISTNIANA W MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE

Człowiek całym swoim życiem, poświęceniem dla dobra drugiego człowieka, uczestniczy w prorockim wymiarze urzeczywistniania się Kościoła. W rodzinie człowiek przychodzi na świat, z niej wynosi wychowanie i zdobywa podstawowe wartości. To w rodzinie, która jest „Kościołem domowym” człowiek uczy się miłości, ciepła, poświęcenia oraz z niej powinien wynieść pierwsze „doświadczenia” Boga. Rodzina daje człowiekowi poczucie bezpieczeństwa i pozwala nauczyć się wspólnoty. Dzieci, widząc świadectwo przyjęcia Ewangelii przez rodziców, również Ją przyjmują.

W rodzinie dziecko uczy się podstawowych cnót społecznych. W rodzinie chrześcijańskiej, budowanej na fundamencie Jezusa Chrystusa, dzieci mają uczyć się Dobrej Nowiny i przyłgnięcia do zbawczej miłości. Rodzice, jako pierwsi, wprowadzają dzieci do społeczności ludzkiej i społeczności Kościoła⁶. „Rodzice przed innymi mają obowiązek słowem i przykładem formować dzieci w wierze i praktyce życia chrześcijańskiego. Podobny obowiązek spoczywa na tych, którzy zastępują rodziców oraz na chrzestnych” (kan. 774 § 2).

Rodzina jest podstawowym fundamentem wszelkich społeczeństw, dlatego chrześcijanie wiedząc, że ma ona niezastąpioną wartość dla społeczeństwa, powinni otaczać ją szczególną troską⁷. Celem wychowania jest pomoc człowiekowi w rozwoju, odkryciu własnej tożsamości i odkrycia swego powołania. Dziecko w czasie wzrostu i rozwoju spotyka ogromną liczbę przeszkód i trudności, dlatego też niezbędne jest, aby rodzice przy nim byli, towarzyszyli i pomagali [Sarmiento 2002, 407].

⁶ Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Declaratio de educatione christiana Gravissimum educationis* (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 728-39; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, s. 314-26 [dalej cyt.: GE], nr 3.

⁷ Ioannes Paulus PP. II, *Adhortatio apostolica post-synodalis ad Episcopos, Sacerdotes et Diaconos atque Religiosos Viros ac Mulieres omnesque christifideles Laicos: de vocatione et missione Laicorum in Ecclesia et in mundo Christifideles laici* (30.12.1988), AAS 81 (1989), s. 393-521; tekst polski w: „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 12 (1988), s. 9-24 [dalej cyt.: ChL], nr 40.

Dzieci od najmłodszych lat mają być włączane w życie Kościoła, przez co wchodzi w życie sakramentalne i wychowanie w wierze. Celem podstawowym w wychowaniu chrześcijańskim jest przyjęcie przez osobę postaw chrześcijańskich i dawanie świadectwa chrześcijańskiego życia innym ludziom [Sarmiento 2002, 411]. Najlepszym środkiem wychowawczym jest dawanie świadectwa Ewangelii w życiu codziennym każdego z członków rodziny, wymagającego zaangażowania zarówno rodziców, jak i dzieci. Świadectwo wiary dawane jest poprzez wspólny dialog, a także przez wzajemną służbę i wsparcie wszystkich członków wspólnoty rodzinnej rodziny (GS 52) [Więsyk i Wojczak 1985, 207].

Rodzina powinna żyć atmosferą miłości oraz niezbędne jest ukierunkowanie na zapewnianie potrzeb jej wszystkich członków, a następnie wyjście ku potrzebom innych ludzi. Nie można dopuścić, by rodzina chrześcijańska była hermetycznie zamknięta sama w sobie, ale ma otwierać się i świadczyć o żywym Słowie Bożym innym rodzinom i większym społecznościom. Wierni chrześcijanie żyjąc w rodzinie i małżeństwie wypełniają posługę słowa, czyli pełnią proroczą funkcję Chrystusa, do której są powołani w przyjętym sakramencie chrztu i bierzmowania. Funkcja prorocza wykonywana w małżeństwie i rodzinie sprawia, że urzeczywistnia się w niej Kościół, co można zauważyć w codziennym życiu, poprzez przyjęcie praw i obowiązków małżeńskich i rodzicielskich, przez przekazywanie podstawowych wartości, a także zgłębianie prawd wiary i świadectwo o niej innym [Więsyk i Wojczak 1985, 211-13].

4. MISJA KAPŁAŃSKA KOŚCIOŁA URZECZYWISTNIANA W MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE

Kościół urzeczywistnia się w małżeństwie i rodzinie również poprzez spełnianie funkcji kapłańskiej. Odbywa się to przez wzajemną współpracę członków rodziny, pogłębianiem prawd wiary i świadczeniem o przynależności do Jezusa. Małżonkowie, jak i całe rodziny, należą do kapłaństwa powszechnego i powinni spełniać powierzone sobie zadania, m.in. poprzez uczestnictwo w życiu liturgicznym Kościoła, a także przez wspólną rodzinną modlitwę i poświęcenie dla innych.

Największym i najsilniejszym elementem jednoczącym wspólnotę rodzinną jest liturgia „Kościoła domowego”. Liturgia rodzinna przyczynia się do tworzenia wspólnoty Kościoła partykularnego, a przez to również po-

wszechnego, ponieważ to w rodzinie po raz pierwszy słyszymy Słowo Boże, a chrześcijańscy rodzice wypełniają misję przepowiadania. Dobra Nowina jest kierowana do nich, a następnie przekazywana ich dzieciom. To domowe celebrowanie Słowa Bożego może być zwykłym czytaniem fragmentów Pisma Świętego w atmosferze rodzinnej. Czytanie Pisma Świętego we wspólnocie jest cenniejsze, niż czytanie indywidualne, gdyż w tej wspólnocie, którą jest także rodzina, czytane i rozważane Słowo, wzmocnione mocą Ducha Świętego, jest jaśniejsze, bardziej bliższe i zrozumiałe, a w konsekwencji historia zbawienia staje się klarowniejsza, natomiast dzieląc się swoim doświadczeniem, można ubogacić swoją rodzinę, a przez to i Kościół [Durak 1995, 75-81].

Papież Jan Paweł II wskazał, że posługa rodziców chrześcijańskich w głoszeniu Ewangelii jest niezastąpiona i niezbędna, ponieważ „nabiera ona cech typowych dla życia rodzinnego, na które winny się składać miłość, prostota, konkretne i codzienne świadectwo” (FC 53). Papież Paweł VI w *Evangelii nuntiandi* stwierdził, że rodzina, jako najmniejsza wspólnota Kościoła, jest polem, na którym głoszona jest Ewangelia i dzięki któremu rozrasta się na inne jednostki Kościoła. Każdy, kto Pismo Święte uważa za Księgę Życiodajną, potrafi w swoim codziennym życiu znaleźć czas na jej czytanie, rozważanie i stosowanie. W dzisiejszym świecie ciągłego pośpiechu i braku czasu, rodzice powinni mieć świadomość wielkiej odpowiedzialności i misji głoszenia Słowa dzieciom. Stojąc przed trudem przekazywania Ewangelii rodziny powinny być uzbrojone w czujność, gotowość do głoszenia Słowa i radość przepowiadania [Durak 1995, 75-81].

Głoszona i przyjęta Ewangelia z wiarą, ma swoje kulminacyjne miejsce w sprawowaniu sakramentów. Kościół, jako wspólnota wierzących i świadczących, jest ludem kapłańskim, mającym udział w kapłaństwie Jezusa Chrystusa. Rodzina chrześcijańska jest także włączona w lud kapłański mocą sakramentu małżeństwa, który jest źródłem uświęcania małżeństwa i całej rodziny chrześcijańskiej. Prawda ta powoduje, że małżeńska miłość zostaje wywyższona. Dar Jezusa Chrystusa złożony małżeństwu nie kończy się w obrzędzie sprawowania sakramentu, lecz jest obecny przez całe życie małżonków (FC 55-56).

Szczególne miejsce w życiu rodziny zajmuje sakrament Eucharystii i pojednania. Rodzina czerpie z liturgii Kościoła siłę do pełnienia swoich zadań. Jest ściśle połączona z liturgią, gdyż z niej członkowie rodziny czerpią siłę, a sama rodzina staje się wychowawczynią skierowaną na pełniejsze uczestnictwo w liturgii [Miazek 1982, 64-73].

Do pełnego uczestnictwa w liturgii bardzo ważne jest przygotowanie, a szczególnie wychowanie liturgiczne i eucharystyczne dzieci. Wychowanie to musi być ściśle połączone z prowadzonym w rodzinie wychowaniem ludzkim i chrześcijańskim. Należy w dzieciach wzbudzić świadomość oraz doświadczenie wartości ludzkich powiązanych z liturgią Eucharystii. Dzieci powinny odczuwać wartości chrześcijańskie, a także umieć odnieść się do Tajemnicy Jezusa Chrystusa. To rodzice chrześcijańscy mają obowiązek wychowania dzieci do modlitwy, a szczególnie do Eucharystii oraz przygotowania do pełnego w niej uczestnictwa [Hermans 1985, 111-12]. W sakramencie Eucharystii stajemy się uczestnikami wydarzeń zbawczych. Wydarzenie to staje się rzeczywistością obecną dla nas, a naszą odpowiedzią jest poczucie obecności, jako świadkowie, przy wydarzeniach męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Eucharystia, mając swoje konkretne miejsce w historii zbawienia, jest wydarzeniem niejako centralnym w społeczności Kościoła. Jest ona rzeczywistością, która buduje i wzmacnia Kościół, jest jego „zaczynem”. W Eucharystii także urzeczywistnia się komunია z braćmi w wierze [Cantalamesa 2004, 27-28, 62]. Osoby, które rozwiódły się i zawarły nowy związek, naruszają naturalną jedność i nierozzerwalność miłości pomiędzy Chrystusem a Kościołem. Jednak mimo to, nadal przynależą do wspólnoty Kościoła, mogą uczestniczyć we Mszy Św., chociaż nie mogą przyjmować Ciała Pana Jezusa. Mogą również uczestniczyć w życiu Kościoła poprzez słuchanie Słowa Bożego, modlitwę, partycypację we wspólnotowym życiu, służbę miłości oraz wychowywanie dzieci⁸.

Najbardziej istotnym zgromadzeniem liturgicznym jest zgromadzenie wierzących na Eucharystii w niedziele i uroczystości. Rodzina chrześcijańska biorąc udział w tym zgromadzeniu jest obecna jako członek wielkiej rodziny Ludu Bożego. Biorąc udział wraz ze wszystkimi wierzącymi w Ofierze Eucharystycznej, rodzina otwiera się na innych uczestniczących, ale nie gubi się wśród nich i nie traci swej tożsamości [Miazek 1982, 64-73].

Eucharystia jest wyjątkowym wydarzeniem liturgicznym w rodzinie, szczególnie, gdy jeden z członków przyjmuje po raz pierwszy Komunię

⁸ Benedictus PP. XVI, Adhortatio apostolica postsynodalis ad Episcopos Sacerdotes Consecratos Consecratasque necnon Christifideles laicos de Eucharistia vitae missionisque Ecclesiae fonte et culmine *Sacramentum caritatis* (22.02.2007), AAS 99 (2007), s. 105-80; tekst polski w: Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska Sacramentum caritatis o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła*, Pallottinum, Poznań 2007 [dalej cyt.: SC], nr 15.

Świątą. Ta szczególna uroczystość gromadzi i jednoczy przy Pańskim Stole rodzinę bliską i dalszą, gromadzi też wspólnie wiele rodzin, a także wiernych niezwiązanych z nimi pokrewieństwem. Zebrani na tej Mszy Św. przyjmują Ciało Chrystusa, przez co autentycznie przeżywają uroczystość. Dlatego tak bolesne jest, gdy jeden z członków rodziny w ten dzień nie przystępuje do Komunii Świętej. Natomiast szczególnie radosne, gdy jeden z członków tej rodziny właśnie w ten szczególny dzień powraca do Stołu Eucharystycznego. Dzień, w którym jeden z członków rodziny może po raz pierwszy uczestniczyć w tajemnicy ofiary Jezusa Chrystusa, staje się okazją do sprawdzenia prawdziwej wiary całej wspólnoty rodzinnej [Miazek 1982, 64-73].

Innym szczególnym momentem, w którym na Eucharystii wspólnie zbiera się cała wspólnota rodzinna jest Msza pogrzebowa jednego z jej członków. Krewni i znajomi gromadzą się na Eucharystii, by uczestniczyć w ofierze składanej na ołtarzu w intencji zmarłego. Pogrzeb członka rodziny jest dla pozostałych jej członków wydarzeniem bardzo ważnym, dlatego często zdarza się, że niektórzy po wielu latach nie uczestnicząc w życiu sakramentalnym przystępują do sakramentu pokuty i przyjmują Komunię Świętą mając na względzie duchową więź ze zmarłym w Chrystusie i dzięki Chrystusowi. Bardzo ważne są sprawowane Msze Św. za zmarłych z rodziny, np. w rocznicę śmierci, ponieważ jednoczą rodzinę i jest przez nią „przeżywana jako jej własna”. Msze Św. sprawowane w domach przy osobach chorych lub podeszłych wiekiem, gromadzą członków rodziny i niejednokrotnie są pomocą dla niektórych osób do odkrycia drogi do Eucharystii niedzielnej. Kościół obok Eucharystii sprawuje też inne sakramenty, przy sprawowaniu których uczestniczy rodzina. Pierwszym takim sakramentem jest chrzest. Rodzice i rodzice chrzestni, krewni i pozostali wierni biorą udział przy udzielaniu chrztu. Przy chrzcie dzieci to rodzice biorą na siebie obowiązek przekazania mu prawd Ewangelii. Kolejnym takim sakramentem jest bierzmowanie, które jest przeżywane i świętowane przez członków rodziny oraz lokalną wspólnotę wierzących. Przy sprawowaniu sakramentu chorych powinna uczestniczyć rodzina, która występuje jako reprezentant wspólnoty Kościoła [Miazek 1982, 64-73].

Ojcowie soborowi w konstytucji duszpasterskiej o Kościele wskazali na dwie, przenikające się wzajemnie, formy apostołstwa rodziny. Pierwsza forma to apostołstwo wewnątrzrodzinne, w którym rodzice będący w sakramentalnym związku mają rolę pierwszorzędną. Od rodziców członkowie rodziny biorą przykład życia chrześcijańskiego i modlitwy rodzinnej.

To również od nich zależy, czy dzieci znajdą drogę świętości. Małżonkowie poznając sens i cel swojego związku małżeńskiego, muszą współpracować z Bogiem, który za ich pomocą wspiera i wzbogaca rodzinę. Druga forma to apostołstwo środowiskowe, wypełnia się ona przez dzielenie się rodziny swoim doświadczeniem wiary z innymi rodzinami. Rodzina chrześcijańska, powstająca w udoskonalającej się miłości małżeńskiej i miłosnej współpracy wszystkich jej członków, uobecnia żywą obecność Jezusa Chrystusa w świecie [Dziekoński 2006, 204-209].

Funkcję kapłańską, rodzina chrześcijańska powinna spełniać poprzez codzienne życie, będąc w wewnętrznej jedności z całym Kościołem (LG 11; FC 49) [Sarmiento 2002, 429-31; Laskowski 1979, 234]. Wierni chrześcijanie będący we wspólnocie Kościoła, jako lud kapłański, mocą sakramentu małżeństwa są powołani przez Jezusa Chrystusa do powiększania Bożej chwały w sprawowaniu publicznego kultu Kościoła, jak też prywatnego. Małżonkowie w ten sposób, mocą łaski sakramentu, składają Bogu duchową ofiarę ze swojego życia (kan. 214; kan. 839 § 2) [Krajczyński 2006, 53-57].

Rodzina, chcąc osiągnąć swój cel, musi wykonywać odpowiednie praktyki religijne, wśród których na głównym miejscu stawia się Eucharystię, a także sakrament pokuty, modlitwę rodzinną oraz modlitwę liturgiczną (LG 10, 34; GS 52; FC 55-61) [Sarmiento 2002, 429-31]. Modlitwa przyczynia się do obecności Jezusa Chrystusa wśród tych, którzy tę modlitwę zanoszą do Boga. Jezus Chrystus jest we wspólnocie rodzinnej, a poprzez nią i w wielkiej rodzinie narodów. Rodzina bowiem stanowi nie tylko komórkę społeczną, lecz także posiada swoją własną podmiotowość. Ta podmiotowość potwierdza się i umacnia w modlitwie. Modlitwa ma na celu sprawić, aby rodzina była silna Bogiem, czyli umocnić duchową spoiłość rodziny (GR 4). Jest ona najlepszym sposobem rozwoju życia duchowego członków rodziny. Modlitwa rodzinna powinna wyłonić się z modlitwy małżeńskiej, która jest źródłem siły i jedności rodzinnej. Wspólna modlitwa jest trudna i wymagająca wiary i miłości. Modlitwa zanoszona w Kościele tworzy całą wspólnotę Kościoła, tak też modlitwa rodzinna tworzy i umacnia wspólnotę rodzinną. Modlitwa istnieje w Kościele i jest zanoszona przez jego członków, także ta zanoszona prywatnie w głębi własnego serca każdego wiernego. Największym darem rodziców dla dzieci jest codzienna, prawdziwa modlitwa. Dzieci wraz z rodzicami modlą się, ucząc się przez to bezpośredniej rozmowy z Bogiem. Styl modlitwy każda rodzina powinna wypracować

sama, uwzględniając przeżywane aktualnie wydarzenia [Więsyk i Wojczak 1985, 220-21].

Ustawodawca kodeksowy wyraża pragnienie, aby małżeństwo chrześcijańskie zachowało ducha chrześcijańskiej wiary oraz doskonaliło się w dążeniu do świętości (kan. 1063). Kościół gwarantuje odpowiednią pomoc małżonkom w przygotowaniu do wypełniania kapłańskiego zadania żony i męża we współczesnym świecie. Dzięki pomocy ze strony Kościoła, chrześcijańscy małżonkowie mogą pełnić swoją kapłańską misję, uczestnicząc przez to w kapłaństwie Jezusa Chrystusa. Nauka Kościoła ukazuje, że mocą chrztu świętego człowiek nabiera charakteru sakramentalnego, który uzdalnia go do uczestnictwa w sprawowaniu kultu religijnego. Celebrowanie kultu Bożego przez sakramenty, wśród których bardzo ważną rolę pełni sakrament małżeństwa, jest środkiem i znakiem wyrażającym wiarę (LG 11; kan. 1063-1064) [Krajczyński 2006, 53-57]. Ustawodawca w kan. 840 ukazuje, że sprawowane sakramenty wzmacniają wiarę, udzielają łaski i uzdalniają wiernych do jej przyjęcia, są sposobem oddania w miłości czci Bogu, a również przyczyniają się do ciągłego powstawania, wzmacniania i świadczenia wspólnoty kościelnej, także tej najmniejszej, jaką jest rodzina [Pawluk 2002, 322].

Małżeństwo powołane do dążenia ku doskonałości, domaga się czasu, gdyż nie można doskonałości osiągnąć od razu. To dążenie do doskonałości dokonuje się przez systematyczne i stopniowe dojrzewanie kobiety i mężczyzny w ich związku małżeńskim. Rzeczywistość ta jest cały czas udoskonalana, ciągle pogłębiana i aktualizowana. Małżonkowie świadomi swej grzeszności, starają się przewyciężać grzech i wzrastać w świętości [Krajczyński 2006, 59].

Małżonkowie chrześcijańscy, będący częścią społeczności Kościoła, ukierunkowani na dążenie ku świętości, mają prawo do liturgii domowej. Stanowią ją m.in. błogosławienie znakiem krzyża siebie i swoich dzieci, wspólna modlitwa, wspólne przeżywanie wydarzeń zbawczych roku liturgicznego. Liturgia tworzy małżeństwo, wzmacnia więź miłości, buduje jedność przez uczestnictwo w Eucharystii i sakramentach. Rodzina natomiast wychowuje i przygotowuje do pełnego uczestnictwa w liturgii. Rodzina jest podstawową liturgiczną wspólnotą i jako sanktuarium Kościoła nie tylko uczestniczy w życiu liturgicznym parafii, ale sama może sprawować liturgię rodzinną i nią żyć [Tschuschke 1975, 92].

5. MISJA KRÓLEWSKA KOŚCIOŁA URZECZYWISTNIANA W MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE

Wymiar królewski urzeczywistniania się Kościoła w małżeństwie i rodzinie realizuje się poprzez miłość. Miłość przyczynia się do zjednoczenia małżonków, do ich wzajemnego oddawania i przyjmowania. Współmałżonkowie kochając się pragną dobra drugiej strony, dlatego też z miłości oddają się jej całkowicie. Nie można jednak cały czas się oddawać bez jednoczesnego przyjmowania, dlatego odpowiedzią na oddawanie się współmałżonka powinno być przyjęcie. Małżonkowie w ten sposób wspierają i wspomagają się nawzajem. Nie jest to jednak możliwe, jeśli wspólnoty nie buduje się na prawdzie i zaufaniu. Należy odróżnić miłość prawdziwą, szczerą i przepojoną dążeniem ku dobru drugiego człowieka, od „pseudo miłości”, która kieruje się egoizmem i żądzą. W mentalności współczesnego człowieka pojęcie miłości i wzajemnego przyjmowania i oddawania się sobie osób, nie jest jasne. Często pod tym pojęciem widzi się zaspokajanie egoistycznych potrzeb, a także przedmiotowe traktowanie człowieka. Zapomina się lub nie zauważa, iż prawdziwa miłość to służba, poświęcenie i pragnienie nie swego szczęścia, ale drugiej osoby. Prawdziwa miłość udziela się innym. Dlatego też kochający się małżonkowie, mogą przekazać miłość potomstwu, które przyszło na świat, jako dowód ich miłosnej komunii. Członkowie rodzin dojrzewają we wzajemnej miłości oraz emanują nią na społeczeństwo, w którym żyją, ponieważ to od zdrowej rodziny zależy zdrowie społeczeństwa.

Wierni chrześcijanie na mocy swej przynależności i przyłgnięcia do Jezusa Chrystusa, uczestniczą w Jego urzędzie królewskim. Funkcję królewską spełniają przez duchową walkę, by pokonać grzech i następnie złożyć ofiarę z siebie w miłości oraz całkowitym oddaniu Jezusowi. W sposób szczególny wierni świeccy są powołani do przywrócenia stworzeniu Bożemu jego pierwotną wartość. Mają oni troszczyć się o stworzony świat kierując się dobrem i współpracując z życiodajną łaską, uczestnicząc poprzez sprawowanie tej władzy. Na mocy tej samej władzy Jezus Chrystus przyciąga do siebie wszelkie stworzenie i poddaje je wraz ze sobą Bogu Ojcu (ChL 14).

Chrześcijańska rodzina realizuje królewską funkcję, a jednocześnie uczestniczy w niej, żyjąc we wspólnocie bezinteresownie służącej dobru człowieka. Dzieje się to wtedy, gdy wspólnota rodzinna osiąga swój rozwój przez wspólnotę życia w miłości, w której każdy członek, jako osoba jest

doceniona, szanowana i kochana dla samej siebie, niezależnie od jej cech czy zdolności. Rodzina służy człowiekowi, gdy pomaga ukazać w nim podobieństwo i obraz Pana Boga. Powinna służyć każdemu człowiekowi niezależnie, czy jest on jej członkiem czy nie. Rodzina funkcję królewską powinna spełniać zarówno *ad intra* i *ad extra*, czyli we własnym wnętrzu oraz w zewnętrznym środowisku, w którym ona funkcjonuje (LG 36; FC 63) [Sarmiento 2002, 431-32].

Rodzina podtrzymywana i ożywiana miłością, żyje wzajemnym szacunkiem i służbą człowiekowi, w którym zauważa obraz i podobieństwo Boga. Wewnątrz społeczności rodzinnej dokonuje się to w codziennym budowaniu wspólnoty jako komunii miłości. Trud tworzenia wzajemnej wspólnoty powinien rozlewać się z małżeństwa i rodziny na całą wspólnotę Kościoła, dzięki czemu komunია Kościoła nabiera charakteru bardziej braterskiego. Miłość jednak sięga głębiej i szerzej niż tylko do własnej wspólnoty w wierze, obejmuje ona wszystkich ludzi. Chrześcijanin w każdym człowieku, a szczególnie w potrzebującym, powinien umieć dostrzegać oblicze Jezusa Chrystusa oraz brata, któremu ma w miłości służyć. W rodzinie służba ku dobru drugiego człowieka powinna być przeżywana w duchu prawdziwej wiary. Rodzina chrześcijańska, w miłości budująca Kościół, służy człowiekowi i światu, urzeczywistnia praktykowanie miłości do bliźnich, w szacunku i sprawiedliwości do innych (FC 64).

Osobowa komunია jest człowiekowi dana i zadana. Dzieje się tak, gdy dwoje ludzi, mężczyzna i kobieta, świadomie decydują się na sakramentalne małżeństwo, lecz ich prawdziwą postawę weryfikuje życie codzienne. Komunია osób jest budowana i wzmacniana przez wzajemne poznawanie siebie. Powinno to nastąpić już w okresie narzeczeństwa. Kandydaci do małżeństwa właśnie w narzeczeństwie rozpoczynają wzajemne poznawanie siebie, a także uczuć, motywów zawarcia związku małżeńskiego, postaw i wartości. Pomocne w przygotowaniu narzeczonych do wspólnego życia małżeńskiego w komunii osób są kursy przedmałżeńskie (kan. 1063 § 2). Młodzi na takim przygotowaniu przedmałżeńskim uświadamiają sobie, jak wiele mają cech i pragnień wspólnych, a także, jak wiele ich różni. Budowanie komunii osób rozpoczyna się już od samego momentu podjęcia decyzji o zawarciu związku małżeńskiego [Grzybowski 2002, 60-61].

Przy budowaniu komunii osób w rodzinie niezbędne jest wzajemne zaufanie jej członków. To między innymi dzięki zaufaniu możliwe jest otwarcie się na drugiego człowieka i okazywanie swoich uczuć. Zaufanie może się rozwinąć tylko w atmosferze akceptacji i przyjęcia uczuć drugiej oso-

by, nawet, kiedy są one bardzo trudne i przykre. Ten, który okazuje drugiej osobie zaufanie, daje mu siebie. I ten, który przyjmuje ten dar współmałżonka, powinien robić to ze zrozumieniem i delikatnością [Grzybowski 2002, 64].

Drugą, obok zaufania, fundamentalną wartością niezbędną przy powstawaniu komunii osób jest prawda. Człowiek sam w sobie jest osobowym dobrem i jego wartość można przyjąć tylko żyjąc w prawdzie o nim. Niestety bardzo trudno jest żyć w prawdzie wobec drugiego człowieka i siebie samego. Niewłaściwy obraz własnej osoby utrudnia, a niejednokrotnie uniemożliwia powstanie komunii osób. Ma to duże znaczenie w małżeństwie i rodzinie, ponieważ osoby chcące żyć w komunii muszą stanąć wobec prawdy o sobie i wobec siebie oraz muszą ją przyjąć. Małżeństwo przemienia się w komunię osób, jeśli małżonkowie potrafią, dobrą i złą prawdę o sobie przyjąć i na niej opierać wzajemne relacje [Grzybowski 2002, 65].

Wszelkie dziedziny wychowania ludzkiego są przeniknięte wychowaniem do miłości. Nie można go oddzielić od wychowania intelektualnego, moralnego, społecznego, religijnego, sfery emocjonalnej i seksualnej. Różne niedociągnięcia w dziedzinach wychowawczych rzutują na wychowanie do miłości, na umiejętność kochania oraz bycia kochanym. Dziecko przez obserwację rodziców przejmuje od nich pewne zdolności, a także wchłania atmosferę rodziny oraz jej duchowy i emocjonalny klimat. To od rodziców i ich koncepcji miłości i człowieka, zależy cały proces wychowawczy dziecka. Nauka pod pojęciem wychowania do miłości rozumie zdobycie umiejętności do okazywania oraz odczuwania szacunku do innych, serdeczności i czułości, zauważania w drugim człowieku jego osobowej wartości, przebaczenia, dzielenia się sobą, odpowiedzialności za wspólnotę i jej dobro, życzliwości, troskliwości, prawdomówności, powściągliwości seksualnej, a także potrafienia mówienia słowa „nie”, gdy zagrożone są podstawowe wartości człowieka i niszczone miłość, a także zdolności do intymności i czytelnego dla innych zaangażowania w związek miłości. Wychowanie do miłości zależy od wzajemnego zrozumienia i poczucia własnej wartości [Parysiewicz 2001, 215-22].

Miłość tworzy małżeństwo i rodzinę oraz jest impulsem działania ku dobru drugiej osoby, przez co też dokonuje się realizacja procesu wychowawczego. Dlatego jest on integralny z całokształtem rodzinnego życia. Z tego wynika stwierdzenie, że wychowaniu podlegają wszyscy członkowie rodziny, zarówno dzieci, jak i małżonkowie. Realizowana w nim miłość

pomaga wszystkim osobom we wspólnocie rodzinnej. Wychowanie w rodzinie i realizacja w nim miłości dokonuje się przez udział, współpracę i współodpowiedzialność we wspólnym życiu [Kukołowicz 1993, 165].

ZAKOŃCZENIE

Wszyscy chrześcijanie wspólnie uczestniczą w potrójnym zadaniu Chrystusa, lecz każdy z nich „na swój sposób” oraz „zgodnie z własną każdego pozycją”. Należy przez to rozumieć, że realizacja tych zadań we wspólnocie jest różnorodna [Krukowski 2005, 17]. Chrześcijanie mają za zadanie wypełnić misję powierzoną Kościołowi przez Boga do wypełnienia w świecie. Kościół jest wspólnotą wierzących, nie zamkniętą, lecz otwartą na cały świat i wszystkich jego mieszkańców. Posłannictwo Kościoła w świecie ma wymiar dialogowy, służebny, moralny i religijny. Istotą misji Kościoła w świecie jest jego uświęcanie, które odbywa się przy uszanowaniu jego niezależności oraz pomocy w osiągnięciu rozwoju zgodnie z planem Bożym. Odbywa się to poprzez ewangelizację świata [Krukowski 1986, 37-38].

Ustawodawca kodeksowy ukazuje Kościół jako społeczność (kan. 204 § 2), przez co podkreśla charakter wspólnoty Kościoła jako trwałej instytucji, powołanej do istnienia z woli samego Boga oraz istnienie kościelnej struktury, czyli złożonego organizmu społecznego. Kościół powołany do istnienia przez Chrystusa *subsistit in Ecclesia catholica*, którym kieruje następca Piotra oraz biskupi pozostający z nim we wspólnocie (LG 8) [Krukowski 2005, 17-18].

KPK/83, jako pierwszy z dokumentów Kościoła katolickiego, zawiera formalny zbiór „obowiązków i praw wszystkich wiernych chrześcijan”, których realizacja jest obecna również w małżeństwie i rodzinie. Dochodzi tu do głosu nowa prawna świadomość Kościoła o samym sobie, zbudowanej na fundamencie soborowego rozumienia Kościoła, widzianego jako wspólnota Ludu Bożego [Krukowski 1984, 43-44]. Prawo kanoniczne dąży do zapewnienia ochrony fundamentalnym prawom osoby ludzkiej oraz podstawowych obowiązków i praw wszystkich chrześcijan. Podstawowe prawa człowieka ukazują na odpowiednim poziomie sytuację każdej jednostki ludzkiej w każdej społeczności, także rodzinnej. Prawa te swoją podstawę odnajdują w prawie naturalnym, natomiast obowiązki i prawa chrześcijan normują sytuację, w której znajduje się człowiek ochrzczony, jako członek społeczności Kościoła. Podstawy praw chrześcijan należy doszukiwać się

w odrodzeniu duchowym, dokonywanym przez działanie Ducha Świętego w chrzcie, a także w powszechnym powołaniu do misji wspólnoty Kościoła w świecie [Krukowski 1984, 44].

Wszyscy chrześcijanie są wezwani, aby uczestniczyć w zbawczym posłannictwie Kościoła (kan. 211)⁹. Każdy chrześcijanin uczestniczy w tej zbawczej misji Kościoła, całym swoim życiem i słowem świadcząc o Chrystusie. Wszyscy mają starać się o głębsze poznanie Ewangelii i świadczyć o prawdach objawionym wszystkim ludziom, a szczególnie tym, którzy jeszcze jej nie poznali [Pawluk 2002, 38].

Kościół strzeże prawa wszystkich wiernych chrześcijan do chrześcijańskiego wychowania. Wychowanie polega na ukazaniu człowiekowi właściwej drogi, by umiał należycie postępować w życiu i osiągnąć cel wyznaczony mu przez Boga Stwórcę. Papież Pius XI przypomniał, że wychowanie nie należy do jednostek, lecz do całej społeczności. Takich społeczności koniecznych do prawidłowego rozwoju jest trzy. Dwie z nich, tj. społeczność rodzinna i państwowa, pochodzą z porządku naturalnego, a trzecia – społeczność Kościoła – z porządku nadprzyrodzonego¹⁰. Prawo do wychowania chrześcijańskiego respektował ustawodawca w KPK/17 [Bączkiewicz 1957, 501-503], a w KPK/83 zawarł je w kan. 217 stwierdzając, że korzystanie z tego prawa pozwala wierzącym poznać sposób dążenia do dojrzałości oraz zapoznać z prawdami zbawczymi¹¹.

⁹ „Wszyscy wierni mają obowiązek i prawo współpracy w tym, aby Boże przepowiadanie zbawienia rozszerzało się coraz bardziej na wszystkich ludzi każdego czasu i całego świata”.

¹⁰ Pius PP. XI, *Litterae encyclicae ad venerabiles fratres, patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos, aliosque locorum ordinarios, pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes itemque ad christifideles catholici orbis universos: de christiana iuventutis educatione Divini illius Magistri* (31.12.1929), AAS 22 (1930), s. 49-86; tekst polski w: *Jego Świętobliwość Piusa PP. XI Encyklika o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży („Divini illius magistri”) z dnia 31 grudnia 1929 r. Na nowo z łacińskiego przełożył i objaśnieniami opatrzył X. Jan Korzonkiewicz*, Nakładem Kancelarii Prymasa Polski, Poznań 1932, nr 10.

¹¹ „Wierni, którzy to przez chrzest są powoływani do prowadzenia życia zgodnego z doktryną ewangeliczną, posiadają prawo do wychowania chrześcijańskiego, przez które mają być odpowiednio przygotowani do osiągnięcia dojrzałości osoby ludzkiej i jednocześnie do poznania i przeżywania tajemnicy zbawienia”.

BIBLIOGRAFIA

Źródła prawa

- Benedictus PP. XVI, Adhortatio apostolica postsynodalis Ad Episcopos Sacerdotes Consecratos Consecratasque necnon Christifideles laicos de Eucharistia vitae missionisque Ecclesiae fonte et culmine Sacramentum caritatis (22.02.2007), AAS 99 (2007), s. 105-80; tekst polski w: Benedykt XVI, Posynodalna adhortacja apostolska Sacramentum caritatis o Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła, Pallottinum, Poznań 2007.
- Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (18.10.1990), AAS 82 (1990), s. 1045-363; tekst polski w: Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II, tł. L. Adamowicz, M. Dyjakowska, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej Gaudium, Lublin 2002.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984.
- Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593.
- Ioannes Paulus PP. II, Adhortatio apostolica de Familiae Christianae muneribus in mundo huius temporis Familiaris consortio (22.11.1981), AAS 74 (1982), s. 81-191; tekst polski w: Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II, t. I, Wydawnictwo M, Kraków 1996, s. 65-162.
- Ioannes Paulus PP. II, Adhortatio apostolica post-synodalis ad Episcopos, Sacerdotes et Diaconos atque Religiosos Viros ac Mulieres omnesque christifideles Laicos de vocatione et missione Laicorum in Ecclesia et in mundo Christifideles laici (30.12.1988), AAS 81 (1989), s. 393-521; tekst polski w: „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 12 (1988), s. 9-24.
- Ioannes Paulus PP. II, Litterae Familiis datae ipso volente sacro Familiae anno MCMXCIV Gratissimam sane (2.02.1994), AAS 86 (1994), s. 868-925; tekst polski w: „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie” 63 (1994), s. 1-61.
- Pius PP. XI, Litterae encyclicae ad venerabiles fratres, patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos, aliosque locorum ordinarios, pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes itemque ad christifideles catholici orbis universos: de christiana iuventutis educatione Divini illius Magistri (31.12.1929), AAS 22 (1930), s. 49-86; tekst polski w: Jego Świątobliwości Piusa PP. XI Encyklika o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży („Divini illius magistri”) z dnia 31 grudnia 1929 r. Na nowo z łacińskiego przełożył i objaśnieniami opatrzył X. Jan Korzonkiewicz, Nakładem Kancelarii Prymasa Polski, Poznań 1932.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-67; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 104-66.

Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis Gaudium et spes (07.12.1965), AAS 58 (1966), s. 1025-115; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Declaratio de educatione christiana Gravissimum educationis (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 728-39; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, Pallottinum, Poznań 2002, s. 314-26.

Literatura

- Bączkiewicz, Franciszek, Józef Baron, i Władysław Stawinoga. 1957. *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*. T. 2. Wyd. 3. Opole: Wydawnictwo Diecezjalne św. Krzyża.
- Cantalamesa, Raniero. 2004. *Eucharystia nasze uświęcenie*. Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretańek.
- Durak, Adam. 1995. „Celebrować Słowo Boże w rodzinie.” W *Nauki o rodzinie*, red. Jan Kłys, 75-81. Szczecin: Instytut Studiów nad Rodziną, Szczecińskie Wydawnictwo Archidiecezjalne „Ottonianum”.
- Dziekoński, Stanisław. 2006. *Formacja chrześcijańska dziecka w rodzinie w nauczaniu Kościoła*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Gajda, Piotr. 2000. *Prawo małżeńskie Kościoła katolickiego*. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- Granat, Wincenty. 1967. *Dogmatyka Katolicka. Synteza*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Grzybowski, Jerzy. 2002. „Rodzina jako „Komunia osób zjednoczonych miłością”.” *Kaliskie Studia Teologiczne* 1:60-65.
- Hermans, Jan. 1985. „Celebrować Eucharystię z dziećmi.” *Communio* 3:105-12.
- Krajczyński, Jan. 2006. „Posłannictwo kapłańskie małżeństwa chrześcijańskiego.” *Ius Matrimoniale* 11 (17): 53-59.
- Krukowski, Józef. 1984. „Katalog podstawowych obowiązków i uprawnień wszystkich chrześcijan w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego.” *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 31:43-44.
- Krukowski, Józef. 1986. „Definicja chrześcijan. Komentarz do kan. 204 nowego KPK.” *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 33:30-38.
- Krukowski, Józef. 2005. „Wierni chrześcijanie.” W *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. II/1: *Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijanie. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła*, red. Józef Krukowski, 15-22. Poznań: Pallottinum.
- Kukołowicz, Teresa. 1993. „Rodzina wychowuje.” W *Ewangelizacja wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej. Program duszpasterski na rok 1993/94. Duszpasterstwo małżeństw i rodzin: materiały do katechez i konferencji w roku duszpasterskim 1993/94*, t. 2, red. Eugeniusz Szczotok, i Anna Liskowacka, 164-71. Katowice: Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitalnej.
- Laskowski, Jerzy. 1979. *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Soboru Watykańskiego II*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.

- Laskowski, Jerzy. 1993. *Małżeństwo wspólnotą miłości*. Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek.
- Miazek, Jan. 1982. „Wychowawcza funkcja rodziny chrześcijańskiej.” *Communio* 5 (11): 64-73.
- Parysiewicz, Beata. 2001. „Wychowanie do miłości.” W *Współczesna rodzina polska – jej wymiar aksjologiczny i funkcjonowanie*, red. Henryk Cudak, i Helena Marzec, 215-222. Piotrków Trybunalski: Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Akademii Świętokrzyskiej.
- Pawluk, Tadeusz. 1996. *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*. T. 3, *Prawo małżeńskie*. Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne.
- Pawluk, Tadeusz. 2002. *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*. T. 2, *Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*. Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne.
- Sarmiento, Augusto. 2002. *Małżeństwo chrześcijańskie*. Kraków: Wydawnictwo M.
- Tschuschke, Michał. 1975. „Małżeństwo i rodzina w świetle odnowionej liturgii sakramentu małżeństwa.” *Ateneum kapłańskie* 396:89-99.
- Więsyk, Kazimierz, i Krystian Wojczak. 1985. „Urzeczywistnienie się Kościoła w małżeństwie i rodzinie.” W *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. Adam Szafranski, 207-221. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Urzeczywistnianie się Kościoła w małżeństwie i rodzinie według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku

Streszczenie

Rodzina jest najmniejszą jednostką zarówno społeczeństwa, jak i Kościoła. W rodzinie i poprzez rodzinę Kościół się realizuje i urzeczywistnia. Kościół, jako wspólnota osób ochrzczonych, ma spełniać misję głoszenia Dobrej Nowiny, która realizuje się w potrójny sposób: prorocki, kapłański i królewski. Ustawodawca ukazuje tę misję w kan. 204 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., stwierdzając: „Wiernymi są ci, którzy przez chrzest wszczępieni w Chrystusa, zostali ukonstytuowani Ludem Bożym i stawszy się z tej racji na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego posłannictwa Chrystusa, zgodnie z własną każdego pozycją, są powołani do wypełniania misji, jaką Bóg powierzył pełnić Kościołowi w świecie”.

Słowa kluczowe: świadectwo; modlitwa; miłość; wspólnota

The Realization of the Church in Marriage and Family According to the 1983 Code of Canon Law

Summary

The family is the smallest unit of both society and the Church. The Church lives and grows inside and through the family. The Church is seen as a community that announces the Gospel of Christ. The joyful news is spread thanks to the participation

of every baptized in the triple mission of Christ (as Prophet, Priest, and King). The legislator recognizes this mission in can. 204 of the 1983 Code of Canon Law stating: “the Christian faithful are those who, inasmuch as they have been incorporated in Christ through baptism, have been constituted as the people of God. For this reason, made sharers in their own way in Christ’s priestly, prophetic, and royal function, they are called to exercise the mission which God has entrusted to the Church to fulfill in the world, in accord with the condition proper to each”.

Key words: testimony; prayer; love; communion

Information about Author: REV. ARKADIUSZ ROGALSKI, J.C.L. – Ph.D. student, Department of History of Canon Law, Institute of Canon Law, Faculty of Law, Canon Law and Administration at the John Paul II Catholic University of Lublin; Wólka Korczowska 2a, 21-532 Łomazy, Poland; e-mail: arekziomus@op.pl